

Bir alternatif var

Anaakım dışında ekonomi politikaları ve
Çalışma stratejileri

Editör: Nicolas Pons-Vignon

Çeviri: Fulya Güle

BİR ALTERNATİF VAR:

Anaakım dışında ekonomi politikaları ve çalışma stratejileri

Genel Yayın Nu.: 189

ISBN: 978-605-4579-59-4

1. Basım, Aralık 2013

EFLATUN Basım Dağıtım Yayıncılık Danışmanlık Yatırım ve Tic. Ltd. Şti.©2013
Efil©2013

Bu kitabın tüm hakları saklıdır.
Herhangi bir şekil ya da yöntemle çoğaltılamaz.

Sertifika Nu.: 12131

Sayfa ve Kapak Tasarımı: Türkan Sarı

Baskı ve Cilt: Ayrıntı Basım Yayın ve Matbaacılık Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Tel: (+90) 312 394 55 90
Sertifika Nu.: 13987

Bu çalışmanın orijinal baskısı Uluslararası Çalışma Örgütü, Cenevre tarafından
There is an alternative: Economic policies and labour strategies
beyond the mainstream adıyla yayımlanmıştır.

Copyright©2011, Uluslararası Çalışma Örgütü

Bir alternatif var: Anaakım Dışında Ekonomi Politikaları ve Çalışma Stratejileri©2013,
Efil Yayınevi

İzin alınarak çevrilmiş ve yayımlanmıştır.

Birleşmiş Milletler uygulamalarında da olduğu gibi ILO yayınlarındaki ifadeler ve herhangi bir ülke, bölge veya toprak veya bunların yöneticileri veya sınırlarına ilişkin burada gösterilenler Uluslararası Çalışma Örgütü'nün görüşlerini yansıtmamaktadır.

Araştırmalar ve diğer yazılarda sunulan görüşler tamamen yazarlarına aittir ve bunların yayımlanması Uluslararası Çalışma Örgütü adına burada ifade edilen görüşlerin onaylandığı anlamına gelmez.

Firma adları, ticari ürünler veya süreçlere yapılan atıflar Uluslararası Çalışma Örgütü adına bunların onaylandığı anlamına gelmediği gibi, herhangi bir firma, ticari ürün veya süreçten söz edilmemesi bunların onaylanmadığı anlamına da gelmez.

ILO, Türkçe çevirinin doğruluğundan ya da bütünlüğünden veya çevirideki hatalardan ve eksikliklerden veya çeviriden doğacak sonuçlardan sorumlu değildir.

EİL YAYINEVİ

EFLATUN Basım Dağıtım Yayıncılık Dan. Yat. ve Tic. Ltd. Şti.

Vedat Dalokay Caddesi, Ulubey Sokak, No: 6/2, GOP,

Çankaya/Ankara, Türkiye

Tel : (+90) 312 442 52 10

GSM : (+90) 541 232 00 96

Faks : (+90) 312 442 52 12

www.efilyayinevi.com

İçindekiler

Önsöz	v
Teşekkürler	vii
Giriş: Siyaseti Tekrar İşe Dahil Etmek.....	ix
KISIM I: Mücadeleye Devam: Küresel Sendika Mücadeleleri	1
Claire Ceruti / Olgunlaşma Aşamasında Başkaldırılar: Güney Afrika'daki 2010 Kamu Sektörü Grevi	3
Philippe Légé / Fransa'da Emekli Maaşı Reformuna Karşı Verilen Mücadele.....	8
Francesco Garibaldi / Fiat Bir Savaşta, Diyor Sergio Marchionne	13
Boy Lüthje'nin Chen Weiguang / Guandong'daki Sendikalar ve İşçi Eylemleri	18
Vania Alleva ve Mauro Moretto / İsviçre'de Ev Hizmetlerinde Çalışanlar Ülkenin İlk Sektörel İstihdam Sözleşmesi Tarafından Korundu	23
KISIM II: Avrupa'nın Ekonomi Yönetiminin Yeniden Ele Alınması	29
Andrew Jackson / Kanada'nın Tasarruf Planından Sakının.....	31
Till van Treeck / İstikrar ve Büyüme Paktı Neden İşe Yaramıyor.....	36
Ronald Janssen / Avrupa'nın Mali Yönetimi: Önümüzdeki Büyük Ücret Gerilemesi.....	40
Fran Hoffer ve Freiderike Spiecker / Avrupa'yı Değiştir ya da Kaybet.....	43

KISIM III: Kalkınma Politikaları:

Neoliberal Dogmayı Ortadan Kaldırma Zamanı.....	49
Richard Kozul-Wright / Ticaret, İstihdam ve Kalkınma: Yoluna Girdi mi?	51
Esther Busser / Ticaret, İş ve Kriz: Ticareti Yeniden Ele Alma Zamanı!	55
Hansjörg Herr ve Rainer Stachuletz / Mali Sistemler için Reform Seçenekleri.....	59
Jayati Ghosh / Büyük Kayıt Dışı İstihdamın Olduğu Gelişmekte Olan Ülkelerde Ücret Kaynaklı Büyüme Ne Anlama Geliyor?.....	64
Paulo Eduardo de Andrade Baltar / Daha Fazla Ödeme ve Daha Fazla İş: Brezilya İkisine de Sahip.....	68

KISIM IV: Krizin Temelinde Eşitsizlik Var 73

Sharan Burrow / Yeni Bir Paradigma Zamanı.....	75
Özlem Onaran / Bu Bir Mali Kriz Değil, Bölüşüm Krizi.....	79
Seeraj Mohamed / Toplumsal Güçler Mali Güvensizliği Tetikliyor	84
C.W.M. Naastepad ve Servaas Storm / Eşitsizliğin Faturası: NAIRU-Temelli Makroekonominin Bedeli.....	87
Maria Alejandra Caporale Madi ve José Ricardo Barbosa Gonçalves / Özel Sermaye Yatırımları ve İşgücü: Mevcut Trendler ve Sendikalara Yönelik Zorluklar.....	92

KISIM V: İşçi Hakları ve Ücret-Kaynaklı İyileşme:

Sürdürülebilir Büyümenin Temeli.....	97
Juan Somavia / Düzgün İş İçin Her Yerde Mücadele.....	99
Frank Hoffer / Uluslararası Çalışma Standartları: Eskiye Dönüş.....	103
Ronald Janssen / Güvencesiz İş Güvencesiz İyileşmeye Neden Olur.....	109
Patrick Belser / Küresel Ücret Trendleri: Büyük Yakınsama?	113
Claire Hobden / Ev Hizmetinde Çalışanların Yasalara Dâhil Edilmemesinin Uluslararası Çalışma Hukukuyla Tersine Çevrilmesi.....	118
Kumi Naidoo / Enerji ve İş Devriminden Bahsetmek.....	124

Piyasa savunucuları bizleri, piyasa kanunlarının yer çekimi kanunu kadar net ve anlaşılır olduğuna inandıracaklardı. Toplumlar ya piyasaların gerektirdiklerini yapacaklar ya da daha uzun süren ekonomik gerileme veya yoğun bir sefaletten ibaret bir bedel ödeyecekler. Girişimsel yenilik ve yaratıcı yıkımı öven kişiler, konu genel olarak piyasa ekonomisi olduğunda nasıl böyle sabit görüşlere sahip oluyorlar? Sorun ne olursa olsun çözüm hep aynı: ücretleri düşür, emek piyasasını devlet denetiminden çıkar, vergileri düşür, ticaret ve finans piyasalarını liberalleştir, kamu hizmetlerini özelleştir ve rekabeti arttır.

Başka hiçbir söylem böylesine yaratıcılıktan uzak ve tekrarlayıcı değil. Ancak bu tekrar, yanlış doğru yapmıyor. Piyasa ekonomilerinin çeşitliliği ve küresel krize çözüm bağlamında oluşturulan farklı stratejiler, kalkınmanın her aşamasında seçimler yapılması gerektiğini gösteriyor.

Bir alternatif var. Bu, 2011 Global Labour Column (Küresel İşgücü Yayınlarının) antolojisinin ana mesajıdır.

Toplumumuzun daha da eşitsizliğe bürünmesi gerektiğini söyleyen katı bir yasa yok. Sermaye getirisinin serbest küresel hareketinin demokratik olarak yönetilen sermaye piyasalarına kıyasla daha iyi sonuçlar doğuracağına dair bir kanıt yok. Düşük ödemenin daha fazla istihdam anlamına geldiğinin de bir kanıtı yok; aslında, ücretler ve çalışma koşullarındaki aşağı doğru hareket, deflasyon ve uzun vadeli durgunluk demek. Alternatifler, hakim görüşlerin ötesinde düşünmeyi ve bu düşünceler uğruna mücadele vermek için cesaret ve kararlılık gerektirir. Alternatifler yalnızca en iyi fikirlere dair bir savaş değil aynı zamanda bir menfaat savaşıdır.

Tek boyutlu düşünme küresel ekonomik krizin şiddetinin ana nedeni. Eğer tekeller piyasa için faydalı değilse, bizim düşüncelerimiz için daha da kötüdür.

Bu tartışmadan çıkan bazı ana fikirler şunlardır:

- Güvencesiz istihdam artışı, emek piyasalarını tehlikeli bir biçimde konjonktür yanlısı hale getirdi. Tüm işçiler için daha iyi bir koruma sağlamak, işverenlerin güçlerini kötüye kullanmalarını sınırlandırmak için, var olan yasaların yaptırımının yanı sıra yeni ulusal ve uluslararası çalışma standartlarını gerektirir.
- Ücret kaynaklı iyileşme, küresel dengesizlikleri ve eşitsizliği azaltmada esastır. Son yıllardaki hükümet politikaları, güç dengesini sermaye lehine döndürdü. Bu tek taraflı politikalar, ücret paylaşımında dayanılmaz bir gerilemeyi doğurdu.
- Tüm dünyada işçiler harekete geçiyor ve durumu tersine çevirmek için mücadele veriyorlar. Arap dünyasındaki işçiler tarih yazıyor. Çinli işçiler, politik tehlikeye rağmen grev yapıyorlar. İtalya'da çalışan Fiat işçileri ve Wisconsin'deki sendikacılar temel haklarında meydana gelen kayıplara karşı harekete geçiyorlar. Güney Afrika'da kamu sektörü çalışanları, daha iyi kamu hizmeti ve düzgün iş için verilen mücadelede ön safhalarda yer almışlardı. Artan ilerleme, ulusal ve uluslararası düzeylerde dünyadaki milyonlarca ev hizmetleri çalışanının haklarını genişletiyor.

Global Labour Column ve Global Labour Üniversitesi'nin yakın bir ortağı ve destekçisi olarak İşçi Faaliyetleri Bürosu (ACTRAV) alternatifler için araştırmalar yapılmasına olanak sağlar ve bu çözümlerin alternatif politikalara dönüştürülmesi için gösterilen sendika çabalarını destekler. Bu kitabın akademisyenler, sendika eylemcileri ve politikacılardan büyük ilgi göreceğinden eminiz. ACTRAV Global Labour Column sitesinde üye sayısının giderek artmasından memnun, çünkü bu işin küresel bir işçi hareketine gerçekten ihtiyacı olduğunun göstergesidir. Dilin küresel tartışmalar için önemli bir araç olduğunu bilerek, bu kitabın Fransızca ve İspanyolca çevirilerinin de olacağını bildirmekten memnuniyet duyuyoruz.

Dan Cunniah
ILO İşçi Faaliyetleri Bürosu Müdürü

Teşekkürler

Bu kitaptaki makalelerin ilk ortaya çıktığı yer olan Global Labour Column internet sitesi, Witwatersrand, Üniversitesi Güney Afrika'daki Kurumsal Strateji ve Endüstriyel Kalkınma (CSID) araştırma programı tarafından düzenlenmiştir. Editör kadrosu, Phumzile Ncube (Editör Yardımcısı), Seeraj Mohamed, Sam Ashman, Susan Newman and Nicolas Pons-Vignon'dan oluşmakta. Ekip, arada sırada üniversiteden Edward Webster, Michelle Williams, Jacklyn Cock, Noor Nieftagodien, Khayaat Fakier, Roger Southall, Lucien Van Der Walt ve Miriam Di Paola ve ILO'nun İşçi Faaliyetleri Bürosu'ndan Frank Hoffer and Claire Hobden. gibi eleştirmenler tarafından desteklenmiştir.

Frank Hoffer, Global Labour Column ve Global Labour Üniversitesi'nin öncüsüdür. Colum'a dahil olması ve ona yaptığı destekler, başarısının özünü oluşturur ve bu destekler için kendisine teşekkür ediyoruz. Laura Brown tüm makaleleri yayına hazırlıyor ve Harald Kroeck ise Column'un site yöneticisi olarak görev yapıyor. Çok sıkı çalışmaları (ki bu çalışmalar genelde son dakika işi olur), sürekli bir kalitenin de garantisidir.

Chris Edgar ve Charlotte Brown bu kitabın üretim aşamasını büyük bir şevk, profesyonellik ve sabır ile yönetmiştir. Ayrıca metni düzenleyip hazırlayan kapak tasarımcıları, Magheross Graphics çalışanları Werner Arnold, Beatrice ve Clyde Reynolds'a da çok teşekkürler.

Son olarak en içten teşekkürler, Global Labour Column'a katkı yapan herkese ve tüm okurlara gelsin. Baskı sayımızdaki sürekli artış, yayınladığımız makalelerin kalitesinin bir kanıtıdır. Bizler de işçilerin karşılaştıkları zorluklara dair, aslında bir alternatif olduğu konusunda insanları ikna ederek daha yerinde ve etkileyici katkılar sunacağımızı umuyoruz.

Giriş: Siyaseti tekrar işe dahil etmek

Nicolas Pons-Vignon

Birçok ilerlemeci iktisatçı ve sendikacı, akla yatkın ve dengeli politikaların yasalaşmasını sağlayabilme umuduyla, küresel ekonomik kriz sırasında hükümetler ve sermaye sahipleri ile müzakere ve diyalog içinde olma arayışındaydı. Eskiden bu tür bir yaklaşım işe yaradığından –özellikle de sosyal-demokrat bağlamda– ya da iktisatta “Keynesyen uzlaşmanın” gözde olduğu zamanki gibi krizin ilk günlerinde kendilerini saygıyla dinlendikleri için böyle davranmış olabilirler. Hükümetin neler olduğunu “görmesi” ve daha kapsamlı politikalar yürütmesi gerektiği konusunda ikna olmuş olabilirler. Ancak Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (ITUC) genel sekreteri Sharan Burrow’un, bu kitapta belirttiği gibi “eğer kriz sırasında işçi örgütleri yeni bir diyalog döneminin başladığını öngörebilseydi, o anlar çoktan geride kalmış olurdu.” Hükümetlerin hiçbir şey gördükleri yok; aslında, krizlere müdahale etme tarzları güçlü argümanlara bel bağlamanın yetersizliğinin göstergesi. Peki bu krizin sorumlusu neoliberal politikalar ve bu politikaların sebep olduğu devasa eşitsizlikler mi? Kriz ortaya çıktığında benimsenen politikalar bu fikri destekliyor – finansal “yeniliklere” dair herhangi anlamlı bir düzenlemenin (ya da kısıtlamanın) yokluğundan tutun da kamusal mali destek vererek bankaları kurtaran ve sonra karşılığında harcamalarını kısıtlayan ve böylece krizin bedelini sıradan işçilere ve işsizlere yükleyen devletlere kadar. İşçi sendikaları örgütsel ve kurumsal güçlerini toplumsal haklara ve işçi haklarına karşı insafsızca yapılan saldırılara karşı durmak için kullanıyor. Yine de, yıllardır süren gerilemenin ardından ekonomik kriz, sendikaların sahip olduğu geleneksel güç ve nüfuz dayanağını hızla zayıflatıyor. O zaman ne yapılmalı?

Emekçiler, eğer başarılı olamazsa muhalif bir strateji daha da ötekileştirilme riskini taşıyorken, krizin etkisinin daha fazla ilerlemesine de izin veremezler; öncelikle bu ikilemin üstesinden gelmesi gerekir. Belki de Fransa'da olacak olan budur, emekli maaşı reformuna engel olmayı başaramamasına rağmen, 2010 sonbaharında ortaya çıkan hareketin gücü, iyimserliği besliyor (Légé tarafından yazılan makaleye bakınız). İşçi sendikaları, güvencesiz istihdama karşı, yeni ittifaklar kurmak için (örneğin ev hizmetlerinde çalışanların haklarını savunmak için –Hobden, Alleva ve Moretto tarafından yazılan makalelere bakınız), işçileri organize edebilmek için ve pazarlar üzerindeki demokratik hakimiyetlerini geri kazanmak için mücadele vermeleri gerektiğini fark ettiler. Ancak eşitsizlikte (ve finans gücünde) anlamlı bir düşüş elde etmek, hem ikna edici politika alternatiflerini hem de onlar için mücadele kararlılığını gerektirir. Bunun, iyi fikirlerden ve kararlı heyetlerden fazlasına ihtiyacı vardır; hayal gücü, irade ve değişim olasılığında insanların kararlılığını talep eder.

Son dönemki hareketlerin pozitif boyutunu fark etmek önemliyken, her şey hesaba katıldığında politik esinlenme ve ivmeden yoksun oldukları da çok açık. Başarılı olmak ve tutarlı bir projenin ortaya çıkmasını sağlamak için neoliberalizme karşı dört alanda savaş açmak gerekir. Bu dört alan önem sırasına göre, akademik çevre, ideoloji, politikalar ve siyaset.

Akademik cephede, neoklasik iktisatın hakimiyetine güçlü bir biçimde itiraz edilmeli –en azından diğer sosyal bilimleri “sömürgeleştirirken”, kendi içinde “genel olarak kabul gören düşüncelerden sapma” durumunun var olma hakkı için gösterdiği itiraz kadar güçlü biçimde olmalı (Fine ve Milonakis 2009). Bugünün politika-yapıcılarının, işçileri koruma amaçlı devlet gücünü arttırmak için kararlı adımlar atmadaki yetersizliğinin son on yılın baskın neoklasik söylemiyle ilişkili olduğu şüphe götürmez. Eğer bir kişi çalışmanın sadece maliyetten ibaret ve işsizliğin de gönüllüğe dayalı olduğunu düşünüyorsa, daha yüksek ücretlerin metruk bir durumu iyileştirebileceğine inanmak zor olur (Naastepad ve Storm'un makalelerine bakınız). İktisatta çoğunluk mücadelesi ilk önce ulusal olmalı –ve Fransız politik ekonomi kurumu (AFEP; bakınız <http://www.assoekonomiepolitique.org>) gibi teşebbüsler takdir edilmeli– ama gücünü de uluslararası ittifaklardan almalı. Esasen, sadece çok güçlü uluslararası bir girişim, –tek bir neoklasik eleştiri yazısının dahi olmadığı– iktisat dergilerinin kendi kendini üreten hiyerarşisini etkilemekte başarılı olacak.

İdeolojik cephede, sıra pazar hakimiyetine karşı koymaya geldi. Toplum önündeki tartışmalarda, kamu-özel ortaklıklarında olduğu gibi, özel sektörün sistematik bir biçimde kamu yatırımlarına dahil olma çağrıları, ayrıca kamu hizmet birimleri olsun ya da sağlık hizmetleri gibi diğer alanlar olsun devletin hizmet işletmelerinin ticarileştirmesi çağrılarıyla birlikte, “özel sektör daha etkilidir” gibi basit fikirlere de cesurca meydan okunmalıdır. Bu tür argümanları desteklemek için kullanılan iddialar genellikle yalanlara (tıpkı emekli maaşı reformunda olduğu gibi, Lége’nin makalesine bakınız) ya da Ağustos 2010’da *The Economist* tarafından yayınlanan¹, sanki tüm özel şirketler başarılıymış gibi kamu destekli şirketlerin başarısızlıklarını listeleyen, sanayi politikası üzerine yazılmış makalede olduğu gibi tek taraflı anekdot derlemelerine dayanır. Yanlı kelime seçimleri de neoliberal ideolojinin temelini oluşturur, tıpkı “liberalleştirme” konusunda olduğu gibi: burada söz konusu olan “serbestlik” değil, arttırılmış özel sermaye katılımıdır (ve özel sermayenin kârıdır). Bu konunun temelinde, çok iyi işleyen kamu kuruluşlarının “rekabete açılması” için ısrar eden Avrupa Komisyonu gibi kuruluşlar yatmaktadır. Birleşik Krallık gibi ülkelerde ve “şok tedavisine” maruz kalmış birçok geçiş ülkesinde özelleştirme ve liberalleştirmenin hasarları gün gibi ortada. İşçiler ve sendikalar için, haklarını savunmaları (onları zar zor açıkladıkları zamanlar hariç) bir utanç değil, gurur kaynağı olmalı. Hükümetin önerdiği devasa kamu kesintilerini protesto ettikleri için BBC muhabirinden neredeyse özür dileyecek hale gelen bir İşçi Sendikaları Kongresi (TUC) üyesi hatırlıyorum. BBC muhabiri de ona iğneleyici bir biçimde, “İrlandalı işçilerin daha fazla sorumluluk gösterdiğini ve maliyeti paylaşmaya gönüllü olduklarını” söylüyordu. İşçi hakları, ne iktisadi büyümeyle (Janssen’in güvencesiz çalışma üzerine yazdığı makaleye ve Somavia’nın makalesine bakınız) ne de bir ülkenin ulusal yatırımlarıyla ters düşer (Garibaldi’nun makalesine bakınız). İdeolojik savaşın temelinde, şirket tarafından finanse edilen lobilerin etkisini engellemek için nihai bir politikaya ihtiyaç vardır.

Global Labour Column adlı internet sitesinde gerçekleşen tartışmalarının çoğunun odaklandığı politika cephesindeyse, son 30 yılın finansal ve özelleştirme çılgınlığı ile köprüleri atacak cesur politikalar aramanın tam zamanı. Makroekonomi politikaları, istihdam yaratımını desteklemeye, konjonktür karşıtı bir rol oynamaya ve –birçok ülke için tam gelişmiş liberalleşmeyle uyuşmayan bir hedef olan– reel istikrarı desteklemeye yeniden odaklanmalıdır. Hükümetlerin büyümeyi teşvik etmek ve yönlendirmek için kullandıkları bir araç olduğundan Mikroekonomi

politikaları, özellikle de sanayi ve rekabet politikaları, iyileştirilmelidir. Bilhassa büyümekte olan ülkelerde, gelişme hedeflerini desteklemek için ticaret politikalarını kullanmak kesinlikle gereklidir (Kozul-Wright ve Busser'in makalelerine bakınız). İklim değişiminin giderek büyüyen bir tehdit olduğu dünyada, (yerel istihdam sağlayarak ve ulaştırma maliyetini düşürerek) mineralleri işlemeyi, alternatif enerji kaynakları geliştirmeyi (Naidoo'nun makalesine bakınız), sanayide, ulaştırma ağlarında ve özel ve ticari yapılarıdaki harcamaların asgari düzeyde olmasını sağlayacak güçlü politikaların, devlet girişimi olmaksızın oluşturulması mümkün değildir. Özel sektörü düzenlemeyi hedefleyen rekabet politikaları, tüzel gücün giderek arttığı bir dünyada, şirketlerin tüketiciler ve çalışanlar üzerindeki etkisine karşı koymak için en önemli araçlardan biridir. Benzer şekilde, kurumsal yönetim sadece müdürlerin hissedarlara hesap verme zorunluluğu olarak algılanamaz; çalışanlar ve onların temsilcileri de kurumsal yönetim anlayışımızın merkezinde olmalıdır.

Ancak yukarıda bahsettiğimiz mücadele alanlarından hiçbiri politik alan kadar önemli değil –ki bu alan kendinden önceki üç alana oldukça bağımlı. Neoliberalizmin en etkileyici başarısı şüphesiz, işçilerin, sendikaların ve onlarla aynı eksenlerdeki partilerin siyasi gücünü azaltması oldu. Birçok durumda, sağcı emsallerininkinden farksız programları olan “işçi” partilerinin varlığıyla parti politikaları önemli ölçüde değiştirildi. Sendikalar birçok işçi kaybetti, özellikle de kamu sektörü dışından, ve Guy Standing tarafından tanımlanmış, sayıları giderek artan “güvencesiz çalışanlar” (2011) genellikle, ya sendikalar konusunda hayal kırıklığına uğradı ya da işverenlerin ima yollu veya aleni olarak yaptıkları tehditler nedeniyle sendikalara katılmaya korktular. İşyerlerinden başlayarak işçi ve sendikaların güçlerini geri vermek şu an en büyük öncelik: güçlü ve seferberlik halindeki bir taban, herhangi bir başarılı siyasi hareket için gerekli kandır. Giderek daha kapsamlı siyasi talepler dile getiren, hem özel sektörden hem de kamu sektöründen grevciler (örneğin Güney Afrika'da, Ceruti'nin makalesine bakınız) görmek çok teşvik edici. Birleşik Devletlerde, kamu sektörü çalışanlarının toplu sözleşme haklarının daraltılmasına karşı Winconsin'de ortaya çıkan son hareket (ve ABD'nin diğer devletlerindeki benzer kampanya tehditleri), hem sendikaların siyasi uyanışı hem de “Reagan büyüsünün” –ki onun yönetimi altındaki birçok çalışan ve orta sınıf Amerikalı kendilerine zarar veren politikaları desteklemişlerdi– sona erdiğinin işareti olabilir.² Yeni bir siyasi proje geliştirmek için işyeri ve diğer ilerlemeci hareketleri birbirine bağlamaksa, seçim başarılarını korumak adına birçok partinin bağına bastığı “üçüncü yol” çıkmazının üstesinden gelmeyi gerektirecektir.

The Global Labour Column, krizin doğası ve dünya çapında işçi çıkarlarını savunmak için kabul edilmiş politikalar üzerine tartışma yapılabilecek bir forum olarak kurulmuştu. Böyle yaparak, bir entelektüel ve politika kutusu olarak hizmet veriyor ayrıca şu gibi zor soruları sormaktan da çekinmiyor: Mevcut iktisadi yönetimin başarısızlığına rağmen neden bir politika değişikliğine gidilmedi? Sendikalar nasıl değişmeli ve işçi sınıfının karşı karşıya kaldığı politika seçimlerinde daha güçlü fikirler sunmak için neyi değiştirmeli?

İlk Global Labour Column antolojisinde “krizi boşa harcamama” çağırısı yaptıktan sonra, bu ikinci antoloji ilk kısmında, bu büyük bunalımın başlangıcında uygulanan politikaları –aynı zamanda o politikaların karşılaştığı direnişi– ele alır. İtalya’dan Güney Afrika’ya kadar, neoliberalizm ve “tasarruf” politikalarına karşı olan popüler mücadele analiz edilmiştir. Mevcut krizin eşitsizliğe dayandığı fikri giderek paylaşılan ve tartışma götürmez bir görüşken, artan eşitsizlik de durmayan bir eğilimde. Bu nedenle, (neoklasik iktisattaki) teorik desteklerinden ekonomi politikası üzerinde giderek artan hakimiyetine kadar neoliberalizme meydan okunmalı.

Krizin en ağır darbeyi indirdiği kıtalardan olan Avrupa, Andrew Jackson’ın Avrupalıları Kanada’nın tasarruf modelini uygulama konusunda uyardığı öngörüselle makalesiyle başlayan II. Kısımda kapsamlı olarak ele alınmıştır. AB’ye üye ülkelerin çeşitli ekonomik problemleriyle “baş etmek” için öne sürdükleri çözümlerin çoğuna ciddi biçimde karşı çıkıldı –Avro’yu kurtarmanın yolunun ücretleri düşürmekten geçtiği yönündeki önerileri bile kabul görmedi (Janssen’in Avrupa iktisat yönetimi üzerine yazdığı makaleye bakınız). Avrupa’nın çöküşünün (ve doğurabileceği ürkütücü sonuçları) önlenmesi için, savunulması –ve yeniden şekillendirilmesi– gerekli. Büyük şirketlerin menfaatlerini korumaya odaklanmış ve gerçek “Anayasası” 1986’da çıkan Avrupa Tek Senedi³ (ki bu işveren raporlarının kopyala-yapıştır versiyonudur) olan neoliberal Avrupa, üye ülkeler arasında ve içinde var olan eşitsizlikleri azaltmayı amaçlayan ilerlemeci bir oluşuma yol vermelidir.

III. Kısımda neoliberal küreselleşmenin kalkınma politikası üzerindeki etkisi, olası alternatiflerle birlikte ele alınmıştır. Artan açıklık ve 1980’lerin borç krizini takiben gelişmekte olan ülkelere empoze edilen mali “disiplin”, küresel ekonomiyi çöküşün eşğine getiren mali işletmeciler ve bankalara yeni borçlanma olanakları sunma hazırlığına ters düşer.⁴ Zengin ülkelerden gelen taleplerdeki büyük düşüş, dış pazardaki rekabete katılabilme umuduyla yalnızca iş maliyeti ya da diğer maliyet-

leri azaltmaya odaklanmak yerine iç talep oluşturmanın (zaten kalkınma bununla ilgili bir konu değil miydi?) ne denli önemli olduğunu gösterdi (Ghosh'un makalesine bakınız). İlgilenilen şey "iyi politikalar" olduğu sürece, serbest ticaret konusundaki mutabakat hiç olmadığı kadar zayıflar ve gelişmekte olan birçok ülkenin, sanayi politikalarını ve toplumsal politikaları kalkınmayı desteklemek için kullanabilmek adına politik alan kazanma gayretleri –haklı olarak– teşvik edilir (Baltar'ın Brezilya'nın başarıları üzerine yazdığı makaleye bakınız).

IV. Kısım, mevcut krizin temelini oluşturan eşitsizlik konusuna odaklanır ve neoliberalizmin lokomotifi olan sınıf menfaatlerini ortaya koyar (Muhammed ve Onaran'ın yazdığı makalelere bakınız). Büyüyen eşitsizlik, ücretlerin ve işçi haklarının –özellikle özel sermaye fonlarının baskısı sonucu– içinin oyulmasıyla yakından ilişkilidir (Caporale Madi ve Gonçalves'in makalelerine bakınız).

Kitabın son bölümünde ele alındığı üzere, işçi haklarının ve ücretlerin savunulması, dünyada sürdürülebilir büyümeyi sağlamak için gereklidir. Esasen düzgün iş ve ücretler, yapılandırılmış finansmana kıyasla çok daha istikrarlı (ve değerli) bir efektif talep kaynağı sunar. ILO Başkanı Juan Somavia tarafından "her yerde herkes için iyi bir iş" çağrısı yapılırken –çünkü (gerçek ya da hayali) düşük ücret rekabeti riski, bireysel ülkelerde güçlü bir caydırıcı olarak görev yapabilir– çalışma koşullarına ve ücretlere daha eş-güdümlü bir yaklaşım getirmede uluslararası çalışma standartlarının rolü, bu kitapta Hoffer tarafından ele alınıyor. Birçok işçinin ücret görüşmeleri ya da koruma kapsamı dışında bırakılması (Hobden'in ev hizmetlerinde çalışanlar üzerine yazdığı makaleye bakınız) ya da sürekli işçilerin geçici işçilerle yer değiştirmesi durumunun ve ücret eşitsizliğinin giderek artması gibi eğilimlere işaret ettiği için program oldukça iddialı (Janssen ve Belser'in makalelerine bakınız). Bir alternatif olduğuna inanmak istiyorsak eğer bu iddia çok gerekli; başarmak için çok geniş çaplı ve coşkulu bir hareketliliğe ihtiyaç var. Siyaseti tekrar işe dahil etmenin tam sırası.

Kaynakça

- Fine, B.; Milonakis, D. 2009. *From economics imperialism to freakonomics: The shifting boundaries between economics and other social sciences* (London and New York, Routledge).
- Lordon, F. 2008. *Jusqu'à quand? Pour en finir avec les crises financières* (Paris, Raisons d'agir).

Standing, G. 2011. *The precariat: The new dangerous class* (London and New York, Bloomsbury Academic).

Notlar

- ¹ “The global revival of industrial policy: Picking winners, saving losers”, *The Economist*, 5 Ağustos 2010, <http://www.economist.com/node/16741043>. İlginç bir şekilde, *The Economist*'in web sitesinde, oy verenlerin yüzde 72'sinin “sanayi politikası daima başarısız olur” görüşüne katılmadığı online bir tartışma, sanayi politikası öncesi elde edilen bir sonucu ortaya koymuş.
- ² Wisconsin üzerine, bakınız C. Feingold, ”The march to protect workers’ rights and the middle class”, *Global Labour Column*, 28 March 2011, ayrıca R. Fantasia, ”Could Wisconsin break Reagan’s spell?”, *Le Monde diplomatique*, April 2011.
- ³ Bu konu üzerine, bakınız F. Ruffin, “A Bruxelles, les lobbyistes sont ‘les garants de la démocratie’”, *Le Monde diplomatique*, June 2010.
- ⁴ Finansallaşma hakkında, Herr ve Stachuletz’e ayrıca Frédéric Lordon’un finansal kriz üzerine yazdığı mükemmel makaleye bakınız (2008).

Nicolas Pons-Vignon, Güney Afrika Witwatersrad Üniversitesi Şirket Stratejisi ve Endüstriyel Kalkınma araştırma programında Kıdemli Araştırmacıdır. Araştırması, Güney Afrika’da endüstriyel kalkınma ve sanayi politikası, aynı zamanda işgücü, yoksulluk ve kalkınma yardımı konularına odaklanır. *Global Labour Column*’un editörü ve yıllık Afrika Kalkınma Ekonomisini Yeniden Ele Alma Programı’nın (APORDE; <http://www.aporde.org.za>) kurucusu ve müdürüdür. Üniversitesinde iki yeni iktisat yüksek lisans programına (Kalkınma Teorisi ve Politikası ve Ekonomi ve Kalkınma Politikası) plan ve öğretimine katkıda bulunmuştur. CSID’ye katılmadan önce, OECD Kalkınma Merkezi’nde danışmandı ve Londra, Fas ve Paris’te uluslararası bir sivil toplum kuruluşunda (NGO) çalışmıştır.

KISIM I

Mücadeleye Devam: Küresel sendika mücadeleleri

Olgunlaşma aşamasında başkaldırıları: Güney Afrika'daki 2010 kamu sektörü grevi

Claire Ceruti

Güney Afrikalı kamu çalışanlarının Ağustos 2010'da gerçekleştirdikleri büyük grev, o yılki grev günü sayısını en üste çıkarmıştı. Grev gözcülerinin polis tarafından taciz edilmesine ve polis, asker ve hemşirelerin greve gitmesini engellemeye yönelik bir dizi mahkeme yasağına rağmen, öğretmenler ve hastane personeli üç hafta boyunca grev yaptı.¹ Grev, üyeler önderlerini hükümetin “son teklifi” olan yüzde 7'lik zam ve 700 Güney Afrika Randı (€70) konut ödeneğini reddetmeye zorladıktan sonra başladı. Hükümetin 2010 Dünya Kupası için yaptığı savurganca harcamayı gördükten sonra, grevciler kendi taleplerinin karşılanamayacağına inanıyorlardı. Kamu çalışanları % 8.5 maaş zammı ve aylık 1000 Güney Afrika Randı (€100) konut ödeneği istiyorlardı. Ancak bu grev, bir maaş grevinden çok daha fazlasıydı: üç yıl önce, kamu çalışanları önceki devlet başkanı Thabo Mbeki yönetiminin son günlerinde greve gitmişlerdi, dolayısıyla bu 2010 grevi onun halefi olan Jacob Zuma'nın en büyük sınavıydı, ayrıca sendikaların toplumsal değişim stratejisi de test ediliyordu.

Grev, aynı zamanda, ülkeyi yöneten Afrika Ulusal Konseyi (ANC), Güney Afrika Komünist Partisi (SACP) ve en büyük sendika federasyonu olan Güney Afrika Sendika Birliği (COSATU) –ki bünyesindeki sendikalar kamu sektörünün büyük bir kısmını içermekte– arasındaki ittifakı da tehdit ediyordu. Irkçılığın sona ermesinden beri COSATU'nun yürüttüğü değişim stratejisi, bu ittifak sayesinde hükümet politikalarını etkilemiştir. Strateji, başkan olmadan önce Güney Afrika için neoliberal bir programın mimarı olan Mbeki yönetimi altında oluşturuldu. Mbeki yönetiminde kurumlar vergisi kesildi, bir milyondan fazla iş kaybedildi ve evsizlik, düşük maliyetli konutlarının tedarik edilmesinden daha hızlı

bir şekilde arttı, ki bu da bugün ülke nüfusunun yüzde 15'ini kendi yaptıkları demir barakalarda yaşamaya mahkum etti.

Mbeki'ye karşı olan isyan uzun süredir olgunlaşma aşamasındaydı. Sonunda birkaç cephede birden patlak verdi. 2005'ten sonra, Güney Afrika'nın en fakir ilçelerinden bazıları belediye seçimlerinden önce sokaklara döküldü. Hizmet dağıtımı protestolarıyla sadece, ANC'nin seçim kampanyasında vaad edilen "daha iyi bir yaşam" talep edilmiyordu aynı zamanda daha güvenilir bir hükümet de isteniyordu. Ayrıca maaş grevlerinin de yeniden uyanışı söz konusuydu. Tüm bunlar, ANC'nin içinde bir başkaldırı ve COSATU'nun stratejisindeki krize bağlı olarak gelişti. Mbeki'nin, sendikalardan gelen politika önerilerini reddederken, aralarındaki ittifakı sendikalar üzerindeki otoritesini kanıtlamak için kullanması nedeniyle sendika başkanları giderek utanca boğuluyordu. COSATU'nun daha bağımsız olması gerekirken başkanları ittifak içinde daha ılımlı kişiler arayışındaydılar. COSATU'nun genel sekreteri Zwelinzima Vavi de dahil olmak üzere birçok güçlü isim, Mbeki onu kabine dışı bıraktığında Zuma'nın yanında yer aldı. Zuma 2007'de grevcileri desteklemedi ama her iki tarafın da müzakerelere devam etmesi gerektiğini savundu. Ancak, ANC başkanlığı için Zuma'ya oy veren Aralık 2007 ANC konferansı (toplanma yeri nedeniyle artık "Polokwane konferansı" olarak biliniyor) aynı zamanda kamu çalışanları için daha iyi koşulların da sözünü vermişti.

2010 grevi, Polokwane sonrası yeni ittifak yapılanmasına karşı ortaya çıktı ve sendika liderlerinin engin stratejisi ile sendika üyelerinin menfaatleri arasındaki bazı çelişkileri de gözler önüne serdi. 2007 grevi, ittifak

2010 grevi... sendika liderlerinin engin stratejisi ile sendika üyelerinin menfaatleri arasındaki bazı çelişkileri de gözler önüne serdi

çinde ötekileştirilmelerine başkaldıran sendika liderleri tarafından başlatıldı ve üyeler tarafından coşkuyla desteklendi. 2010 grevinde ise, aksine, isteksiz sendika liderleri üyelerin haklı beklentileri tarafından greve zorlandı.

Bir taraftan, sendika temsilcileri hükümetteki yeni yoldaşlarının –ki bunlar güce ulaşmada kendilerine yardımcı olan sendikalara minnettarlar, tatmin edici bir öneri yapacaklarından oldukça eminlerdi. Diğer taraftan hükümet temsilcileri, sendikalardaki yoldaşlarının, ücret karşılığında, üyelerle bir anlaşma ayarlayacaklarını umuyorlardı. Dünya Kupası'ndan kalan mali bulantı nedeniyle maaş taleplerini dizginlemenin ve "kendi" hükümetlerini aleni bir şekilde eleştiren birçok ittifak üyesinin yeni özgüveniyle çevrelenmişken otoriteyi yeniden kurnanın zorunlu-

luğundan kaynaklanan baskıyı hissediyorlardı. Fakat üyeler, Zuma'dan talep ettiklerinden daha azına razı değillerdi. Hükümet temsilcilerinin Zuma'nın gerçek planına ve ACN politikasına karşı hareket ettiklerine dair yanlışlar, grev günlerinde Zuma ulusal bir televizyona çıkıp hükümetin greve devam eden “zaruri işçileri” işten çıkarma hakkı olduğunu bildirdiğinde ortadan kalktı.

Hükümet grevcilere çok sert cezalandırdı. Grevin ikinci günü bazı hastanelerde polis grev gözcülerine plastik mermiler ve tazyikli sularla müdahale etti ve Sowento yakınlarında anayolda yürüyen öğretmenlere ateş açtı. Ana akım medya, grevcileri bebek ölümlerinden sorumlu tutarak ve eğitimi sekteye uğratmakla suçlayarak can yakıcı bir kampanya yürüttü. Aylar önce, altı bebek “normal” koşullar altındaki bir hastanede dezenfektan eksikliği nedeniyle ölmüştü. İki ay önce ise, Nelspruit'de çocuklar okulları stadyum ofislerine dönüştürüldüğü için okulsuz kalırken, Dünya Kupası nedeniyle de eğitime ara verilmişti. Grevcilerle sorunlardan etkilenen toplulukları doğrudan iletişime geçirecek bir grev destek heyeti olmadığından bu ahlaki baskı, grev uzadıkça grevcileri yalnızlaştırmada önemli bir etken oldu.

Bununla birlikte, siyasi sebepler de grevin neden bittiğini anlamada büyük öneme sahip, tıpkı 6 Eylül de grevcilerin çoğunun tepeden inme olduğunu düşündükleri bir anlaşmanın grevi sonlandırmalarında etkisi olduğu gibi. COSATU, ANC'nin ulusal konseyi öncesi kendi ekonomi politikalarını açıklayacaktı, dolayısıyla politikalarının duyulmasını istiyorlarsa ne grev yenilgisinin sonuçlarını ne de Zuma'nın taraftarlarıyla ters düşmeyi göze alabilirdi. *Business Day* gazetesi 27 Ağustos'ta hükümet sözcüsü Themba Maseko'nun şu sözlerine yer verdi: “Grevi işçi-işveren ilişkilerinin ötesine taşıyan birçok açıklama görüp duymaya başladık. Bu bizi endişelendiriyor.”

COSATU ... ne grev yenilgisinin sonuçlarını ne de Zuma'nın taraftarlarıyla ters düşmeyi göze alabilirdi

Vavi bu nedenle grev boyunca çok çelişkili bir rol üstlendi. Rolü siyasal yönlü bir toplu iş sözleşmesi mantığını izliyordu: ittifakla bağlantılı stratejik değerlendirmelerin etkisindeki bir temsilciydi. Grevin 12. gününde, 26 Ağustos'ta Johannesburg'daki bir yürüyüşte Vavi, “ittifakın bir kez daha işlevsiz” olduğunu belirterek grevcilerin öfkesini yansıtmıştı. Ayrıca ANC içindeki “yağmacı elitleri” azarlamış –ki bu grevci özgüveninde esastır- ve birliğin kamu çalışanlarıyla dayanışma içinde bir günlük genel grev ilan ettiğini duyurmuştu. Halbuki işin iç yüzü farklıydı: önce grevin önüne geçmek için sonra da grevi bitirmek için çalışıyordu. Vavi

bu rolü, grevden sonra kendini bilmezcesine yazdığı ve öğretmen sendikasının grevcilerin Vavi tarafından satıldığına dair yaptığı suçlamalara cevap niteliğindeki bir mektupta tanımlamıştır. Bu mektup, hükümetteki yoldaşlarıyla yukarının yeni yeşeren ve giderek artan baskısı arasında sıkışan bir sendika liderinin nasıl eğilip büküldüğünü de gösteriyordu. Vavi, temsilcilerin “hükümetin devam etmesinin ne kadar zor olduğunun ciddi biçimde farkında olduklarından” bahsetmiş ve kamu sektöründeki sendika yetkilileri tarafından önerilen ama üyelerle toplantı yapamamış kişiler üzerinde uzlaşmaya varma girişimlerine değinmişti.

26 Ağustos yürüyüşünden kısa bir süre sonra, Zuma partilere müzakereye devam etmeleri emrini verdi. Birçok grevci bunu, zaferlerinin bir işareti olarak algılamıştı. Yüzde 7.5’lik yeni teklif ise maneviyatlarına indirilmiş büyük bir darbe olmuştu. Çoğu da, henüz üyelere sunulmadan Vavi’nin bu teklifi ulusal radyoda açıklayarak, daha fazlasını elde etmenin “imkansız” olduğu gerekçesiyle teklifi kabul etmeleri konusunda grevcilere baskı yapmasına öfkelenmişti. Vavi’ye göre, hükümet temsilcileri, kendilerine iki kez anlaşma sözü veren ancak ikisinde de üyelerin anlaşmayı reddettiğini kendilerine bildiren sendikalı yoldaşları tarafından aldatıldıklarını düşünüyordular.

Vavi’nin önerisine rağmen, birçok hastane ve birçok bölgenin COSATU öğretmen sendikası, çoğu oybirliğiyle olmak üzere, teklifi reddetti. Ancak, öğrenciler ve hastalarla ilgili endişeler, morali bozulmuş ve giderek eriyen grev hattı, çalışmadan parasız geçen 3 hafta ile birleşince grevcilerin devam etmeye şevkleri kalmadı. Birkaç günlük belirsizliğin ardından, grev “askıya alındı”.

Fakat grevin siyasi kalıntıları kolayca temizlenip atılamadı. 2010’un sonlarında, Zuma yönetimi müttefikinin üyelerini kontrol etme yetisine dair tedirgindi ve COSATU ANC’nin davet edilmediği bir “sivil toplum konferansı” çağrısı yaptığında bunu bir taarruz olarak algıladı. Hükümetin Yeni Büyüme İzleği, sendika birleştirme yöntemi olan bir toplumsal paktı çalışmalarının merkezine almış, aynı zamanda COSATU’ya birçok söz ve finansal önerileri konusunda birkaç ayrıcalık vermişti. Grevcilerin zihnindeki siyasi kalıntılar daha az göze çarpsa da büyük bir öneme sahip. Grevcilerin kendi sektörel sorunlarının dışındaki sorunlara da duyarlılık göstermeye başladıkları gün gibi ortada. 2010’daki grevciler hizmet dağıtımı protestolarına 2007’de olduğundan daha fazla destek vermişlerdi. İkinci olarak grevciler ittifak ve toplu sözleşme mantığından ağır bir ders aldılar. En az bir grevci grevin, Vavi’nin politik hırslarına alet olduğunu hissetmişti. Son olarak, 2010’daki grevciler hızlı bir şekilde Zuma’yı